

здоров'я людей. Терміни "працьовиті люди", "працездатний народ", "працелюбна нація" набули поширення і, в деякій мірі, справедливо віддзеркалюють цей рівень у дійсності.

Отже, еволюція понять "*фізична*" і "*розумова*" працездатність і розкриття їх суті спираються на медико - біологічні закономірності, поглиблене вивчення яких є основою взаємозв'язку теорії та практики і може суттєво вплинути на фізичну і розумову потенцію сучасної людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амосов Н.М. Вендет Я.А. Физическая активность и сердце. – 3-е изд. перераб. и доп. -К. Здоровье, 1989. -216 с.
2. Аулик И.В. Определение физической работоспособности в клинике и спорте. -2-е изд. Перераб. и доп. –М.: Медицина, 1990. -192с.
3. Бехтерева Н.П. Гоголицын Ю.Л., Кропотов Ю.Д., Медведев С.В. Нейрофизиологические механизмы мышления. -Л.: Наука, 1985. -272с.
4. Виленский М.Я. Система и критерии оптимизации умственной работоспособности студентов средствами физической культуры // Педагогика. Психология: Второе направление. -М.: Знание 1986. -С.6-7.
5. Бондарева И.В. Исследование взаимосвязи психических и физических составляющих структуры личности и возможности целенаправленной их коррекции: Автореф. дис...канд биолог, наук.- К., 1991.- 24 с.
6. Галайтатий Г.Д. Фізіологічна характеристика фізичної і розумової працездатності студентів різним рейтингом успішності і фізичної підготовленості: Автореф. дис... канд.біол. наук. -К. 1997. -18 с.
7. Зыбковец Л.Я. Физиологическая характеристика напряженности умственного труда (по данным энцефалографии). Автореф. дис... канд. биол. наук. -М., 1971.-26с.
8. Маглеваний А.В. Взаимосвязь умственной и физической работоспособности у студентов с различным уровнем двигательной активности : Автореф. дис.... канд. биол. наук. -Львов, 1988. -18с
9. Магльований А.В. Закономірності взаємозв'язку розумової і фізичної працездатності студентів методами оптимізуючого управління ними засобами фізичного виховання і спорту : Автореф. дис.... докт. біол. наук. -К., 1993. - 26с.
10. Пратусевич Ю.М., Сербиенко М.В., Орбачевская Г.Н. Системный анализ процесса мышления. -М.: Медицина, 1989. -333с.
11. Pollock M.L., Wilmore I.H., Fox Sannel // "Health and Fitness through physical activity" Copyright ©.1978 by John Wileysons. Inc. New-York, 1978. -357p.
12. Хорн Г. Память, импринтинг и мозг. -М.: Мир, 1988. -343с.

Т.П. ДЕМЕНТЬЄВА

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ КОНЦЕПЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ УКРАЇНИ

Підготовка підростаючого покоління з високим рівнем екологічної культури, а значить здоров'я дітей та молоді, повинна втілюватися через екологізацію усього виховного процесу починаючи з раннього віку.

Підготовка підрастаючого покоління с високим уровнем экологической культуры, а значит, здоровья детей и молодежи, должна осуществляться через экологизацию всего воспитательного процесса, начиная с раннего возраста.

One of important condition modern society's motion is forming ecological consciousness personality because factors of environment influence to health of people of Ukraine.

Уявлення світової науки щодо феномену здоров'я людини ґрунтуються на новому розумінні актуальності проблеми виживання людства взагалі. Здоров'я населення України – показник добробуту держави, тому його збереження є завданням державного рівня. Особливої уваги потребують діти, усвідомлення ними цінності здоров'я, розуміння визначальної ролі здорового способу життя та формування культури поведінки на цих засадах – важливе завдання вихователів дитячих дошкільних закладів.

Аналіз сучасного стану екологічної освіти і виховання в Україні свідчить: якщо освіта та виховання залишатимуться на тому ж рівні, який ми спостерігаємо зараз, то вже на початку ХХІ ст.

Україні потрапить у жорстоку екологічну кризу. Держава повинна створити всі умови для формування нової системи моральних принципів світогляду своїх громадян, щоб попередити кризові екологічні станки. Ми не маємо часу для очікування: людство стихійно не визнає свого споживацького ставлення до природи і своєї недосконалої свідомості.

Підготовка підростаючого покоління з високим рівнем екологічних знань повинна втілюватися через екологізацію всього навчально-виховного процесу, починаючи з дошкільних закладів.

Метами Концепції екологічної освіти України [3] є формування екологічної культури окремих осіб і суспільства в цілому, формування навичок, фундаментальних екологічних знань, екологічного мислення і свідомості, що ґрунтуються на ставленні до природи як універсальної, унікальної системи.

Завданням екологічної освіти має бути формування екологічної культури всіх верств населення, що передбачає:

- покращення розуміння сучасних екологічних проблем держави, Землі;
- використання кращих традицій українського народу у взаємовідносинах з довкіллям, виховання навички до рідної природи;
- розвиток особистої відповідальності за стан довкілля на місцевому, регіональному, національному, глобальному рівнях;
- зміни пріоритету вати особисту діяльність, діяльність інших людей;
- розвиток уміння приймати відповідні рішення щодо проблем навколишнього середовища;
- виконання зобов'язань до власного здоров'я та вироблення навичок його збереження.

Одним з основних структурних напрямків екологічної освіти є постійне вдосконалення виховного процесу шляхом екологізації всього навчально-виховного процесу в дитячому закладі.

Екологізацією ми розглядаємо як таку діяльність, яка вивчає довкілля як найбільшу цінність людини. Отже, екологізація є чинником формування гуманної взаємодії людини з природою і ґрунтується моральними нормами та цінностями, системою настанов особистості. Вона передбачає любов до природи, співчуття людини. Дуже сприятливий для екологічного виховання дошкільний вік. Базисна сфера є одним з енергетично потужних за своїм впливом регуляторів життя та діяльності дошкільників. Але, як вважають учені (Л.І. Божович, О.В. Запорожець та ін.), уявлення і знання, які не спираються на моральні почуття, мають формальний характер і тому не спонукають дитину до моральної поведінки. Дитина, яка знає правила природокористування, володіє інформацією про особливості природних явищ, але байдужа до природи, легко порушує норми й правила поведінки в довкіллі. Сьогодні у свідомості окремих людей панує "технократична" парадигма, якої бажано якнайшвидше позбутись.

Дошкільний вік – "найважливіший етап у становленні екологічного світогляду людини, що передбачає створення передумов гуманної взаємодії з природним довкіллям" [5, 45]. Розвиток цих передумов залежатиме від ефективності виховних впливів. Створюючи їх, слід дивитися на світ очима дитини, систематично сприймати природу, поважаючи її самоцінність. Адже дитина як особлива істота, істота переносить особливості взаємодії з людьми, що її оточують, на взаємодію з природним довкіллям.

Зараз помічається зменшення контактів дорослих людей, дітей з природою, сидячи в бетонних кімнатах через "вікна" телевізорів, закриваючи вуха плеєрами, довгий час спілкуючись з комп'ютерами тощо. Людина перестає бачити й розуміти природу, жити в гармонії з природою, жвавитися та дивуватися її красою; людська душа черствіє, бо для неї однаково легко вбити птаха чи звіра в природі чи за допомогою кнопки комп'ютера. Таке обмеження спілкування з природою розширює можливості розвитку цілого "букету" хвороб та скорочує тривалість життя людей. Ось чому сьогодні так важливо звернути увагу вихователів, працівників закладів освіти на сучасні методичні підходи до організації навчально-виховного процесу з дітьми.

До розробки методичного забезпечення, вибору ефективних методик слід підходити конструктивно, виражено й досить вимогливо: враховувати рівень пізнавальних процесів кожної конкретної групи дітей, доцільність інформації для даного віку, можливість застосування її в практичній діяльності [7]. Зміст має бути науково-природничим, цікавим і пізнавальним водночас. Це означає й відповідально. Однією з головних умов реалізації Концепції екологічної освіти України у вихованні дітей дошкільного віку є створення екологічно-розвивального предметного середовища, яке сприятиме формуванню в дошкільнят такої якості особистості, як екологічна вихованість. Екологічна вихованість передбачає набуття уявлень про самоцінність, унікальність та неповторність компонентів природи, прояв гуманних почуттів до живих істот, оволодіння початковими вміннями відчувати красу та милування природою, вираженого поведіння в довкіллі, знання правил безпечної поведінки в природі.

Одним з обов'язкових елементів еколого-розвивального предметного середовища дошкільника “екологічна стежина” Екологічна стежина – один з ефективних методів спілкування дитини природою, виховання любові до неї.

Головна мета навчально-виховної екологічної стежки – виховання екологічної грамотності поведінки людини в природі й отримання знань про природу та людину як невід'ємну частину довкілля. Екологічну стежину використовують для проведення масової освітньої роботи з питань охорони природи.

Основними завданнями екологічної стежки є:

- ознайомлення відвідувачів з об'єктами живої та неживої природи;
- розробка та проведення у відповідних пунктах стежки теоретичних та практичних занять корекційної природоохоронної роботи;
- пропаганда природоохоронних заходів, інформація про рослини та тварин світу, що зникають, пам'ятники культури.

Починати виховну роботу на “екологічній стежці” слід з організованої прогулянки нею разом з дітьми. Обов'язково передбачити відпочинок дітей на веселій галявинці, передбачити сюрпризні моменти, застосовувати інтерактивні ігри-енерджайзери, “криголамчики”, екологічну зарядку. Можна провести з дітьми на маленькій зупинці екологічну гімнастику, мета якої – дати можливість обмінятися думками з екологічних проблем, а для молодшого віку – веселі вправи на лоні природи. Проведення такої екологічної гімнастики чи енерджайзера дасть можливість педагогові шляхом спостереження за дітьми багатий матеріал для роздумів, що допоможе ефективніше та цікавіше побудувати роботу з малюками. Що може стати об'єктом уваги вихователя під час прогулянки? Абсолютно все: чи вміють діти правильно поводитись у природі, уважні вони чи байдужі до мешканців “стежини”, спокійні чи галасливі, помічають сміття чи ні, виявляють готовність прибрати територію чи ні, чи знають, як це зробити.

Після закінчення прогулянки необхідно запитати в дітей: як вони почувалися? чи весело, радісно їм було? а якщо ні, то чому? Вихователі повинні звернути увагу на важливий момент подяки довкіллю за те, що діти знаходились у гостях – сонечку, чистому небу, пташкам, що співають, чи деревам, травам, квітам. Здійснюючи, реалізуючи свою естетично-емоційно-виховну мету, сприймання прекрасної природи, як говорив В.О. Сухомлинський, “до почуття треба підвести, для цього необхідні емоційні ситуації”, у даному випадку не підійдуть ні дидактичні прийоми, ні штучне милування красою природи – одним словом, ніякий виховний трафарет. Тут необхідна вільна організаційна та психологічна підготовка до сприйняття, наприклад, квітів, пожовклого листя, що падає з дерев, чи снігопаду, а також небагаті, але точні, зігріті особистим сприйняттям природи слова вихователя, які допомогли б побачити цю красу, побачити й відчути так, щоб вона проникла через серце, душу, відчуття солодкого почуття радості. Усе це може бути створенням емоційної ситуації “чудовим дотиком” до глибини дитячої душі” [6, 87].

Ось такий енерджайзер можна провести на закінчення спілкування з природою на екологічній стежині:

Подивіться, там за полем	Листячко зберіть під кленом
Жовкне лист на видоколі,	І біжіть усі до мене!
Подивіться, там сосна,	Його в кошик покладемо
Сумно їй, вона одна.	Та навчатися підемо!

Доцільною формою організації роботи з дітьми на екологічній стежині є цільова прогулянка. Обсяг природничої інформації повинен бути досить обмежений. Провідним методом виступає спостереження в поєднанні з екоіграми, екотренінгами, природоохоронною діяльністю, читанням літератури тощо. Можлива тематика цільових прогулянок: “Карнавал осіннього листя”, “Прислухаємося до скарг довкілля”, “Про культуру утилізації відходів”, “Про що співають птахи навесні”, “Навчасмося ввічливості на лоні природи” тощо.

Основи екологічного мислення повинні закладатися в дитини в сім'ї. Як зазначено в Концепції екологічної освіти України, зміст, форми й методи екологічного виховання в сім'ї залежать від загальної культури батьків, їх екологічної освіти. Конкретні завдання, на які має орієнтуватися сім'я:

- виховання любові, чуйності, доброзичливості до об'єктів природи;
- виховання потреби в спілкуванні з природою, уміння спостерігати й відчувати її красу, гармонію;
- виховання культури поведінки, відповідальності за свої вчинки в природі.

Організація такої цікавої пізнавальної, дослідницької й природоохоронної роботи на екологічній стежині виховує в дошкільників основи екологічної культури.

Складні завдання в роботі з розв'язання завдань, визначених Концепцією екологічної освіти України організувати екологічний клуб для батьків і дітей. На його засіданнях проводити тематичні заняття, спостереження-бесіди, зустрічі з цікавими людьми, дидактичні ігри, свята, вечори тощо. Також здійснювати екологічне виховання своїх підопічних з урахуванням вимог сьогодення, педагоги повинні ставити перед собою такі завдання:

- **визначення** елементів наукових знань про основні екологічні фактори в розвитку живої природи (сонячне світло, температуру, вологу, поживність ґрунту) та очевидні взаємозв'язки та залежності;
- **розвиток** умінь класифікації живої природи на основі безпосереднього сприймання та аналізу природних об'єктів, способів взаємодії зі середовищем та живлення;
- **створення** допитливості та інтересу до пізнання природи описами її об'єктів та явищ (у процесі творчості – народні прислів'я, загадки, приказки, прикмети, вірші, легенди, повір'я, інші інтересні твори тощо);
- **набуття** знань і практичного досвіду дітей у різних видах діяльності в природі (грі, праці, дослідницькій діяльності, навчанні);
- **демонстрація** дошкільникам живих барометрів – пристосування тварин і рослин до змін у природі;
- **спостереження** дітей з перлинами народної мудрості про дбайливе ставлення до природи.

Щоб цьому виконавцям дошкільних навчальних закладів, розуміючи систему екологічної освіти та виховання дітей, повинні залучати й батьків, сім'ю дитини через проведення батьківських зборів, зустрічей, залучення батьків з даної проблеми тощо.

Праця виконавця, колективу дошкільного навчального закладу буде не марною, якщо вихованці та їх батьки почнуть розуміти: доки на землі квітнуть сади, співатимуть птахи, світитиме яскраве сонце на безкрайньому небосхилі – наше життя на ній триватиме!

ЛІТЕРАТУРА

1. **Довганецька** Т.П. Від чистої душі до чистоти довкілля. – Харків, 2003. – 28 с.
2. **Дробинська** М.І. Стійкий екологічно безпечний розвиток і Україна. – К., 2002. – 273 с.
3. **Концепція** екологічної освіти України // Збірник МОН України. - № 7. – 2002.
4. **Лисенко** Н.В. Екологічне виховання дошкільників. – К., 1998. – 187 с.
5. **Білоусова** С.Н. Виховання екологічної культури в дошкільному віці. – К., 1998. – 211 с.
6. **Сухомлинський** В.О. Серце віддаю дітям / Вибр. твори в 5-ти томах. – К., 1977. – 149 с.
7. **Лисенко** Н.Ф. Екологічне виховання дошкільників. – К., 2001. – 24 с.

В.В. ДЖУНЬ., А.І.КОВАЛЕНКО.

ПРИНЦИП ПРАВДИВОСТІ В СПОРТИВНІЙ ДЕОНТОЛОГІЇ.

В статті здійснюється спроба витлумачення принципу правдивості як одного з п'яти принципів спортивної деонтології.

В статті здійснюється спроба витлумачення принципу правдивості як одного з п'яти принципів спортивної деонтології.

An attempt to interpret a principle of veracity as one of the principles of Sport Deontology is made in the article.

В цій і наступних наукових публікаціях, спираючись на класичні і сучасні етичні теорії, пропонується система принципів спортивної деонтології, до якої відносимо принципи: правдивості, автономії особи, гідності особи, цілісності, справедливості - і за допомогою якої усі, хто займається спортом, а в першу чергу тренери, можуть приймати етичні рішення.

Мета, яка ставиться нами полягає не в тому, щоби виробити універсальне кредо на усі випадки життя, а в тому, щоби показати, що система принципів є надійнішим провідником у складні моменти спортивного життя, ніж бездумний інтуїтивізм, рефлекс, нереалістичний утилітаризм.

Вказуємо сподівання, що витлумачувані нами принципи стануть корисними для тренерів не лише при оцінці моральності їх власної поведінки, а й при визначенні вартості їх колективної праці. У підсумку система таких принципів повинна забезпечити основу для критичного аналізу і роздумів про шляхи виправлення недоліків.

Не слід забувати й того, що це лише перша спроба у побудові спортивної деонтології у змісті якої правдивість є базовим елементом. Основна робота, як завжди, ще попереду.